

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 12 (271) ЧЕРВЕНЬ

2013

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

№ 12 (271) червень 2013

Частина I

Засновано в лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441 – 3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(філологічні науки)
Постанова президії ВАК України від 18.11.2009 р. № 1-05/5

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
„Україніка наукова” (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 9 від 26 квітня 2013 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Глуховцева К. Д.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії «Філологічні науки»:

доктор філологічних наук, професор **Блохіна Н. Г.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич В. М.,**

доктор філологічних наук, професор **Глуховцева К. Д.,**

доктор філологічних наук, професор **Гриценко П. Ю.,**

доктор філологічних наук, професор **Зеленько А. С.,**

доктор філологічних наук, професор **Фоменко В. Г.,**

доктор філологічних наук, професор **Дмитренко В. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор філологічних наук, професор **Трошева Т. Б.,**

доктор філологічних наук, професор **Червинський П. П.**

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ

до технічного оформлення статей

Редколегія „Вісника” приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см; верхній колонтитул — 1,25 см, нижній — 3,2 см.

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 12 (271), 2013.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Література” або після слів „Література і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 15 рядків (українською, російською) та 22 рядки (англійською) мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

ЗМІСТ

ЛІНГВІСТИЧНА ТЕОРІЯ

1.	Bunina L. N., Timoshenko E. S. Artistic-linguistic specifics of the description of the image of Scarlett O'Hara as a strong woman in the novel „Gone with the wind” by Margaret Mitchell.....	5
2.	Васік Ю.А. Ритмічний спектр політичної промови.....	10
3.	Vitrenko I. P., Novikova O. M. Lexical Inconsistency Errors in Foreign Language Studies.....	17
4.	Дудік А.О. Особливості розвитку писемності уйгурів, що проживають у Синьцзян-Уйгурському автономному районі Китайської Народної Республіки.....	24
5.	Клименко О. С. Семантична диференціація / недиференційованість як альтернативний лінгвокультурний аксіологічний критерій.....	30
6.	Коробка Г. А. Взаимосвязь языкового сознания и смеховой коммуникации в лингвофилософской концепции языка смеха.....	37
7.	Kudriavtseva A. V. Approaches, Definitions and Functions of English Intonation.....	47
8.	Litvinov A.I., Tkachenko M.V. English Rock songs Translation Peculiarities and Techniques.....	54
9.	Літвінова М. М., Тофтул А. С. Відтворення лінгвокультурних особливостей німецьких народних казок у російському перекладі.....	61
10.	Martysheva Y. M. The Origin of English Slang: Historical Background.....	66
11.	Мирошніченко О. В. Емоційна вмотивованість вигуків у сучасній англійській мові.....	72
12.	Polkovnichenko Y. G. Neologisms in Modern English.....	77
13.	Рыжжина А.А. Концепт „мама” как один из родственных составляющих концепта „семья” в украинском, английском и китайском языках.....	83
14.	Савельєва Н.О. Предикати волевиявлення як засоби вираження деонтичної модальності у ранньоновоанглійській мові.....	88
15.	Савельєва Н. А., Сидорова С. А. Средства выражения эпистемической модальности в современном англоязычном научном дискурсе.....	96
16.	Форостюк І.В. До питання формування міжкультурної компетенції студентів нефілологічних дисциплін.....	103

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

17.	Батальщикова Е. Ю. Форми групової навчальної діяльності на різних етапах уроку іноземної мови.....	110
18.	Бреславец Н. А. Изучение иностранного языка студентами вуза в аспекте формирования компетентности жизненного проектирования.....	116
19.	Вербицкая М. Н. Формы организации самостоятельной работы учеников на уроках английского языка.....	123
20.	Воронцова Т. Ю. Формування інформаційної культури у студентів гуманітарного факультету при вивченні англійської мови на основі використання нових інформаційних технологій.....	128
21.	Гринчук В. О. Организация проектной методики в изучении английского языка.....	134
22.	Кокнова Т. А. Види навчально-ігрової діяльності, які орієнтовані на зростання самостійності під час вирішення професійних задач (на прикладі підготовки майбутніх перекладачів).....	140
23.	Kotlyarova O. O. Modern Tendencies in Teaching Writing to ESL Students.....	146
24.	Лутова Д. Д. Можливості мережі Інтернет у навчанні англійської мови учнів початкової школи.....	152
25.	Мацько Д. С. Навчання майбутніх учителів початкової школи побудови непрямої мови в процесі вивчення граматики англійської мови.....	162
26.	Мельник Ю. Ю. Интерактивные технологии в обучении английскому языку.....	171
27.	Мілова О. Є. Формування критичного та творчого мислення у процесі навчання англійської мови: досвід США	176
28.	Nekrutenko E. B. The Role of Tests in English Language Learning.....	185
29.	Резнік Н. В., Ткачова О. О. Проблемне навчання на уроках англійської мови.....	196
30.	Харчук А. В. Методика використання римованих текстів у навчанні молодших школярів лексики англійської мови.....	202
31.	Шалдаісова Г. В. Когнітивна природа жарту в англійській мові.....	212
	Відомості про авторів	222

up, the comparative analysis shows the complex matter of the concept „Mother” and its components, its general and peculiar forms of realization in these languages.

Key words: cultural linguistics, linguistics, ethnic culture, concept, family, mother tongue.

Стаття надійшла до друку 05.02.2013 р.

Прийнята до друку 06.03.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Зеленько О. С.

УДК 811.111'366'06 (043.3)

Савельєва Н. О.

ПРЕДИКАТИ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ДЕОНТИЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ У РАНЬООНОВОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Категорія модальності неодноразово привертала до себе увагу мовознавців [1; 2], адже здатність та потреба людини надавати своїм висловлюванням різне „модальне аранжування” [3, с. 109] є вагомою ознакою її життя: фактів не існує доти, доки індивід не доклав до них щось своє, якоїсь долі людського генію, казки [там само, с. 109]. Проблематика, пов'язана з категорією модальності, слугує постійним предметом дискусій, що стосуються визначення її категоріального статусу, тлумачення, систематизації засобів маніфестації в мові тощо [4, с. 9].

Деонтична модальність як різновид модальної семантики також викликала інтерес дослідників. Так, проблеми, пов'язані з деонтичною модальністю, тобто такі феномени соціального буття як право, норма, закон, обов'язок тощо, вивчалися ще за часів античності [5]. Неодноразово до цієї проблематики зверталися філософи Нового часу [6]. У сучасній науці вивчення деонтичної модальності пов'язують з ім'ям Г. фон Врігта, який сформулював основні положення деонтичної логіки [7]. На засадах інтердисциплінарного підходу термін „деонтична модальність” та основні деонтичні поняття були запозичені лінгвістикою на позначення висловлювань, у яких реалізація пропозиції оцінюється як дозволена, заборонена, обов'язкова.

Поширеним трактуванням деонтичної модальності є її бачення як такої, що реалізує значення „облігаторності” та „пермісивності” („обов'язковості”, „дозволеності” або „деонтичної необхідності”, „деонтичної можливості” відповідно) з точки зору тієї чи іншої системи законів, правил, норм, принципів, що регулюють поведінку людини як члена окремого суспільства, носія певної культури, особистості з її

індивідуальним світосприйняттям [8; 9]. Деонтичну модальність пов'язують з необхідністю або можливістю дій, що реалізуються „морально відповідальними” учасниками ситуації [10].

Попри наявність низки досліджень, присвячених вивченню деонтичного різновиду модальної семантики, засоби його експлікації на матеріалі англійської мови досліджені не були. Предметом окремої розвідки не були також особливості функціонування предикатів волевиявлення у ранньоніованглійській мові.

Таким чином, актуальність нашої статті пояснюється інтересом мовознавчих студій до вивчення категорії модальності та різновидів її семантики. Необхідність її також впливає з недослідженості засобів вираження деонтичної модальності, а саме – предикатів волевиявлення у ранньоніованглійській мові. Останні є групою предикатів пропозиційної настанови на зразок *charge* (v.) „накладати зобов'язання”, *command* (v.) „наказувати”, *order* (v.) „віддавати наказ”.

Метою нашої статті є вивчення особливостей експлікації деонтичної модальності предикатами волевиявлення у ранньоніованглійській мові. Матеріалом дослідження став корпус творів У. Шекспіра.

Ми визначаємо деонтичну модальність як кваліфікаційну ознаку висловлювання, характеристику „стану світу”, що оцінюється в контексті деонтичних модальних понять „дозволено”, „заборонено”, „обов'язково” і додаткового „прийнятно”. Реалізація деонтичної семантики зумовлюється впливом екстралінгвального чинника – деонтичної сили, що є облігаторним компонентом деонтичної ситуації.

На наш погляд, висвітлення особливостей функціонування зазначеної групи дієслів як засобів реалізації деонтичної семантики вимагає звернення до поняття так званого спонукального різновиду [11, с. 589] суб'юнктива (mandative subjunctive) [12, с. 155; 13] в англійській мові.

Спонукальний різновид суб'юнктива визначаємо як такий, що реалізується за допомогою основної форми дієслова в комплементі, представленому *that*-clause та введеному дієсловом зі значенням рекомендації, вимоги, пропозиції, наміру тощо [12, с. 158]. У таких модусно-диктумних конструкціях експліцитно реалізоване ментально-емоційне ставлення мовця до пропозиційного змісту висловлення [14, с. 54]. Уживання цього різновиду суб'юнктива залежить від дієслів на позначення волевиявлення, а саме – *wishing*, *desiring* „побажання, бажання”, *commanding* „наказування”, *preferring* „надання переваги”, *advising* „надання поради” та ін. [15, с. 38].

Е.-Л. Філлбрандт [13] вивчила вживання спонукального різновиду суб'юнктива в ранньоніованглійській мові. Дослідниця дійшла висновку про те, що його питома вага поступово зменшується за рахунок звернення до альтернативних форм – *that*-clauses з дієсловом в індикативі; модальними дієсловами різної семантики; комплементом,

маніфестованим інфінітивом з часткою *to*. Підвищення використання цих альтернативних засобів пов'язують зі збігом форм спонукального різновиду суб'юнктива та індикатива, що зумовлює ускладнення їх розрізнення [16, с. 38]. У сучасній англійській мові функціонування спонукального різновиду суб'юнктива є також обмеженим, воно позначене архаїчністю, високим рівнем офіційності. Утім, в останні роки дослідники зазначають його повернення до мовного вжитку, особливо в американському варіанті англійської мови [12, с. 160].

Проаналізуємо вживання зазначених модусно-диктумних конструкцій – поєднання предикатів пропозиційної настанови з семантикою волевиявлення та їх комплементів – у корпусі творів У. Шекспіра для експлікації деонтичної модальної семантики..

З метою дослідження місця зазначених утворень серед засобів вираження деонтичної модальності ми звернулися до запропонованого Ф. Віссером списку дієслів [17], що вимагають комплемента, реалізованого за допомогою спонукального різновиду суб'юнктива. Останній виокремлює 75 дієслів, з яких у матеріалі нашого дослідження лише 19 уживаються з комплементом, у якому дієслово представлене за допомогою досліджуваного різновиду умовного способу. Жодне з цих 19 дієслів не вимагає такого комплемента як єдиного можливого, адже всі вони також приймають комплементи, маніфестовані й іншими – альтернативними – засобами. Загальна кількість прикладів, у яких дієслівний комплемент виражений за їх допомогою, значно переважає число фрагментів використання спонукального різновиду суб'юнктива (91,5 % :: 9,5 %), що підтверджує тенденцію зменшення його питомої ваги як засобу вираження ірреальності, потенційності. Серед альтернативних засобів представлення комплемента кількісно переважає його реалізація за допомогою інфінітива з часткою *to* (39,2 %). Чисельними є приклади, у яких у *that*-clause наявне модальне дієслово (26 %) або дієслово в індикативі (15,9%). Нейтралізація умовного способу відбувається в 9,9 % проаналізованих прикладів. Отже, уживання у розглянутих комплементах форми спонукального різновиду суб'юнктива є найменш частотним.

Деонтична семантика експлікована в контекстах, де пропозиційні предикати представлені такими дієсловами та дієслівно-іменними перифразами: *beg* (v.) „просити”, *beseech* (v.) „просити, молити”, *bid* (v.) „просити, наказувати”, *care* (v.) „піклуватися”, *charge* (v.) „наказувати, зобов'язувати”, *command* (v.) „наказувати”, *conjure* (v.) „закликати, застерігати”, *cry* (v.) „вимагати, просити”, *decree* (v.) „установлювати (юр.)”, *demand* (v.) „вимагати”, *desire* (v.) „бажати”, *determine* (v.) „вирішувати, визначати”, *enact* (v.) „наказувати, приписувати”, *forbid* (v.) „забороняти”, *give order* „наказувати, віддавати накази”, *take order* „наказувати, зобов'язувати”, *have care* (v.) „піклуватися, слідкувати”, *look* (v.) „піклуватися, слідкувати”, *ordain* (v.) „приписувати”, *permit* (v.) „дозволяти”, *pray* (v.) „просити, молити”, *request* (v.) „просити,

вимагати”, *resolve* (v.) „приймати рішення, резолюцію”, *say* (v.) „говорити”, *see* (v.) „піклуватися, дбати”, *take care* „піклуватися, дбати”, *have care* „піклуватися, дбати”, *take heed* „піклуватися, дбати, стерегтися”, *tell* (v.) „говорити, казати”, *will* (v.) „бажати, веліти”.

Розглянемо особливості вираження деонтичної семантики зазначеними синтаксичними утвореннями – дієсловами пропозиційної настанови та їх комплементами. По-перше, у разі маніфестації деонтичної семантики за допомогою дієслів волевиявлення та їхніх комплементів експліцитної реалізації зазнають власне потенційна ситуація, як оцінюється мовцем як обов’язкова, дозволена, заборонена тощо; суб’єкт модальної оцінки як головне джерело деонтичної оцінки ситуації; суб’єкт волюнтативності як інтендований реалізатор потенційної ситуації.

Суб’єкт модальної оцінки почасти відповідає підмету суперординарного речення, за винятком випадків пасивізації дієслів волевиявлення. У такому разі суб’єкт модальної оцінки може буде експліцитно або імпліцитно названий у подальшому контексті. Наприклад, (1) – (2):

(1) *EXETER. He wills you in the Name of God Almighty, that you deuest your selfe, and lay apart the borrowed Glories <...>* (H8, 2.4.76 – 83).

У текстовому фрагменті (1) суб’єкт говоріння висловлює волю (*wills* „вельить, бажає”) свого суверена, який вимагає від суб’єкта волюнтативності, реалізованого за допомогою особового займенника другої особи *you*, відмовитися від усіх прав та привілей.

(2) *ACHILLES It is decreed, Hector the great must dye* (Tr., 5.3.44).

У прикладі (2) відбувається вираження неперсоніфікованого веління. Відсутність експліцитно маніфестованого суб’єкта модальної оцінки та суб’єкта волюнтативності послаблюють вольовий компонент деонтичної сили, утім, остаточно не затемнюють його.

Суб’єкт волюнтативності може бути представлений як додаток, маніфестований іменником або займенником (3), або у вигляді підмета підрядного речення (4).

(3) *CORIOLANUS. I request you to giue my poore Host freedome* (Cor., 1.9.85 – 86).

(4) *CORIOLANUS. Therefore beseech you, I may be Consull* (Cor., 2.3. 102 – 103).

Потенційна ситуація, що оцінюється суб’єктом волевиявлення з точки зору деонтичних понять „дозволено”, „заборонено”, „обов’язково”, „прийнятно”, може бути репрезентована підрядним реченням з дієсловом у формі спонукального різновиду суб’юнктива, індикатива, а також комплемента, вираженого інфінітивом з часткою *to* або модальним дієсловом. Пор. (5) – (6):

(5) *LORD. Tell him from me (as he will win my loue) he beare himselfe with honourable action* (Shr., I.1.106 – 107).

(6) *HERMIONE. 'beseech your Highnes my Women may be with me <...> (WT, 2.1.116 – 117).*

Різновид деонтичної оцінки може зазнавати експлікації лише за умови наявності модального предиката. У всіх інших випадках він визначається взаємодією цілої низки чинників: лексичного значення дієслова, соціальних ролей учасників ситуації, наявності інших засобів вираження деонтичної модальності, подальшого контексту. Так, наприклад, у текстовому фрагменті (7) деонтична семантика закодована в значенні дієслівно-іменної перифрази *begge leaue* зі значенням „благати дозвіл”, а лінгвальне представлення деонтичного значення „обов’язковості” у прикладі (8) відбувається за допомогою модального дієслова *shall*.

(7) *KING. Tomorrow shall I begge leaue to see your Kingly eyes. (Ham., 4.7.44 – 46).*

(8) *LEWIS XI. I firmly am resolu'd you shall haue ayde (3Н6, 3.3.218 – 220).*

Подібні особливості деонтичної ситуації виокремлюємо також для тих випадків, коли предикат суперординарного речення представлений за допомогою дієслівно-іменних перифраз на зразок *have in charge* „бути відповідальним”, *be somebody's charge* „бути чимось зобов’язанням”, *have commandment* „мати наказ”, *have a command* „мати наказ”, *give order* „наказувати”. У прикладі (9) потенційна ситуація *they take no note at all* „зовсім не помічати” кваліфікується суб’єктом модальної оцінки як обов’язкова до виконання. Оцінка потенційної ситуації зумовлена лексичним значенням дієслівно-іменної перифрази *give order* „віддавати наказ”.

(9) *PORTIA. Go in, Nerissa; give order to my servants that they take no note at all of our being absent hence (MV, 5.1.119 – 120).*

У випадках відсутності експліцитно виражених різновидів деонтичної оцінки особливу увагу слід, на наш погляд, звернути на функціонування дієслів зі значенням застереження, попередження, а саме – *care (v.)* „піклуватися”, *have care (v.)* „піклуватися, слідкувати”, *look (v.)* „піклуватися, слідкувати”, *take care* „піклуватися, дбати”, *have care* „піклуватися, дбати”, *take heed* „піклуватися, дбати, стерегтися”.

(10) *BULLINGBROOKE Tell her [queen] I send to her my kind commends; take speciall care my Greetings be deliuer'd. (R2, 4.1.54 – 56).*

У прикладі (10) суб’єкт модальної оцінки не закликає до дії відкрито, застерігаючи, він начебто видає своє піклування й бачення ситуації як обов’язкової.

У разі наявності заперечення в комплементі предиката зі значенням волюнтативності, як у текстовому фрагменті (11), відбувається вираження заборони, обов’язковості невиконання зазначеної дії. Наприклад:

(11) *ROBIN. The King doth keepe his Reuels here to night, take heed the Queene come not within his sight (MND, 2.1.19).*

Окремо слід відзначити формульні висловлення на кшталт *god (gods, heaven) forbid, god (heaven) defend, pray god (gods, Jove)* та ін., як у прикладі (12), у якому мовець оцінює можливість порушення священного правила як неприйнятну й закликає господа вберегти його від такого вчинку:

(12) *CARDINAL. God forbid we should infringe the holy Priuiledge of blessed Sanctuarie: not for all this Land, would I be guiltie of so great a sinne.* (R3, 3.1.40).

У текстовому фрагменті (12) волевиявлення суб'єкта модальної оцінки не виражено, адже заклик до перетворення або неперетворення потенційної ситуації „порушити святу традицію” в реальну суб'єктом волевиявлення (особовий займенник *we* в інклюзивному значенні) відсутній. Утім, заперечувати наявність деонтичної оцінки також не слід. Адже, заклик вищих сил (християнського Бога, античних богів) до протидії або, навпаки, потурання визначає оцінку потенційної ситуації як обов'язкової, дозволеної або забороненої з погляду християнської моралі чи духовності античного світу.

Проте, ідіоматичний характер зазначених висловлень впливає на суб'єктивність такої оцінки, адже вона також може стати особистісним побажанням мовця, що не ґрунтується на зазначених вище різновидах норм.

Досліджуючи предикати волевиявлення та дієслівно-іменні перифрази, що вживаються для реалізації значень „обов'язково”, „дозволено”, „заборонено”, „прийнятно” на матеріалі творів Шекспіра, ми відзначали їхню схожість з власне модальними дієсловами, адже вони можуть реалізовувати цілу низку різновидів модальних значень. Так, приклади (13) – (14) ілюструють можливість вираження різних видів модальних значень – деонтичного та епістемічного. У текстовому фрагменті (13) Сільвія розмірковує, намагається представити можливу ситуацію як реальну:

(120) *JULIA For I am sure she is not buried. SILVIA. Say that she be; yet* (TGV, 4.2.103 – 104).

У прикладі (14) мовець нав'язує свою волю слухачеві, адже як господар у домі він має на це право:

(121) *TIBALT It fits when such a Villaine is a guest, Ile not endure him. CAPULET. He shall be endur'd. What Goodman boy, I say he shall, go too, am I the Maister here or you?* (Rom., 1.5.72 – 76).

Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, що дієслова волевиявлення з *that-clause*-комплементами, що містять модальний предикат, дієслово у формі спонукального різновиду суб'юнктива або індикатива, або сполучаються з інфінітивом з часткою *to*, представляють значну групу засобів вираження деонтичної модальності. Зважаючи на зменшення кількості комплементів, у яких дієслово актуалізовано в умовному способі, слід відзначити зростаючу роль альтернативних

засобів його репрезентації, а саме предикатів з модальними дієсловами, у формі індикатива, а також маніфестованими інфінітивом з часткою *to*.

Список використаної літератури

- 1. Беляева Е. И.** Функционально-семантические поля модальности в английском и русском языках / Елена Ивановна Беляева. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1985. – 180 с.
- 2. Palmer F.** Mood and Modality / F. R. Palmer. – Cambridge : Cambridge University Press, 1986. – 328 p.
- 3. Шевченко І. С.** Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу / І. С. Шевченко // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [монографія / під заг. ред. Шевченко І. С.]. – Х. : Константа, 2005. – С. 105 – 117.
- 4. Трунова О. В.** Природа и языковой статус категории модальности (на материале английского языка) : [учеб. пособие / О. В. Трунова]. – Барнаул-Новосибирск : Барнаульский гос. пед. ин-т, 1991. – 130 с.
- 5. Аристотель.** Сочинения : в 4 т. / [ред. и вступ. ст. З. Н. Микеладзе ; АН СССР. Ин-т философии]. – М. : Мысль, 1976. – (Сер. „Философское наследие”). – Т. 2. – 1978. – 688 с.
- 6. Герасимова И. А.** Деонтическая логика и когнитивные установки / И. А. Герасимова // Логический анализ языка: Языки этики / [Рос. акад. наук. Ин-т языкознания ; под. ред. Н. Д. Арутюновой, Т. Е. Янко, Н. К. Рябцевой]. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 6 – 15.
- 7. Вригт Г. Х. фон.** Логико-философские исследования [Электронный ресурс] / Г. Х. фон Вригт. – М. : Прогресс, 1986. – 600 с.
- 8. Есперсен О.** Философия грамматики / Отто Есперсен ; [пер. с англ. В. В. Пасек, С. П. Сафронова]. – М. : URSS КомКнига, 2006. – 404 с.
- 9. Narrog H.** Modality, Mood, Change of Modal Meaning: A New Perspective / H. Narrog // Cognitive Linguistics. – 2005.– Vol. 16 – 4. – P. 677 – 727.
- 10. Демьянков В. З.** Логические аспекты семантического исследования предложения / В. З. Демьянков // Проблемы лингвистической семантики. – М. : ИНИОН АН СССР, 1981. – С. 115– 132.
- 11. Українська мова.** Енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : „Українська енциклопедія”, 2000. – 752 с.
- 12. A Comprehensive Grammar of the English Language** / [Quirk R., Greenbaum S., Leech J., Swartvik J.]. – L. ; N.Y. : Longman Group Ltd., 1985. – 1179 p.
- 13. Fillbrandt E.-L.** The Development of the Mandative Subjunctive in the Early Modern English Period / Eva-Liisa Fillbrandt // TRAMES: A Journal of the Humanities and Social Studies. – 2006. – Vol. 10, № 2. – P. 135 – 151.
- 14. Таривердиева М. А.** Отрицание и модальность: функционально-семантический анализ (на материале латинского языка) / М. А. Таривердиева // Функциональная семантика: оценка, экспрессивность, модальность : [In memoriam Е. М. Вольф / сб. ст. – М., 1996. – С. 53 – 62.
- 15. Буниятова И. Р.** Модальность древнеанглийского придаточного предложения / И. Р. Буниятова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Х. : Константа, 2000. – № 471. – С. 35– 41.
- 16. Bettelou L.** TO as a Connective in the History of English / L. Bettelou //

Connectives in the History of English : selected papers from 13th ICEHL, 23 – 28 August 2004, Vienna / ed. by U. Lenker, A. Meurman-Solin. – Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2007. – P. 31 – 60. – (Series IV. “Current Issues in Linguistic Theory”). 17. Visser F. T. A Historical Syntax of the English Language / F. T. Visser : 4 v. – III Leiden: E.J. Brill, 1963. – 835 p.

Савельєва Н. О. Предикати волевиявлення як засоби вираження деонтичної модальності у ранньомодерній мові

Статтю присвячено вивченню особливостей маніфестації деонтичної модальності предикатами волевиявлення у ранньомодерній мові. Деонтичну модальність визначено як кваліфікаційну ознаку висловлювання. Предикати волевиявлення типу *charge* (v.) „накладати зобов’язання”, *command* (v.) „наказувати” та ін. використовуються в ранньомодерній мові на позначення деонтичної модальності з *that-clause*-комплементами, що містять модальний предикат, дієслово у формі спонукального різновиду суб’юнктива або індикатива, або сполучаються з інфінітивом з часткою *to*.

Ключові слова: деонтична модальність, предикати волевиявлення, ранньомодерній мова.

Савельєва Н. А. Предикаты волеизъявления как средства выражения деонтической модальности в раннеанглийском языке

Статья посвящена особенностям манифестации деонтической модальности предикатами волеизъявления в раннеанглийском языке. Деонтическая модальность определяется как квалификационная характеристика высказывания. Предикаты волеизъявления (например, *charge* (v.) „обязывать”, *command* (v.) „приказывать” и др.) используются в раннеанглийском языке для выражения деонтической семантики с *that-clause*-комплементами, которые содержат модальный предикат, глагол в форме повелительного суб’юнктива или индикатива, или соединяются с инфинитивом с частью *to*.

Ключевые слова: деонтическая модальность, предикаты волеизъявления, раннеанглийский язык.

Savelyeva N. O. The Predicates of Volition as Means of Expressing Deontic Modality in Early Modern English

The article discusses the peculiarities of deontic modality expression with the help of the predicates with the meaning of volition in Early Modern English. Deontic modality is defined as the qualificational characteristics of an utterance; the speaker’s evaluation of the proposition in terms of deontic notions such as „obligatory”, „permitted”, „forbidden”, „acceptable”. The predicates of volition (for example, *charge*, *command*, etc.) are used in Early Modern English as means of expressing deontic modality with *that-clause*

complements, which can include a modal predicate, mandative subjunctive or the verb in the form of the indicative mood, or can be followed by the infinitive with the particle *to*. The use of mandative subjunctive is decreasing, which is reflected in the frequent occurrence of alternative ways of volition predicates complement realization, namely modals, the verbs in the indicative, and to-infinitives.

Key words: deontic modality, predicates of volition, Early Modern English.

Стаття надійшла до друку 05.02.2013 р.

Прийнято до друку 06.03.2013 р.

Рецензент – д. філол. наук, проф. Буніятова І. Р.

УДК 811.111'42

Н. О. Савельєва, С. А. Сідорова

**ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕПІСТЕМІЧНОЇ
МОДАЛЬНОСТІ У СУЧАСНОМУ
АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВОМУ
ДИСКУРСІ**

Лінгвістика ХХІ століття демонструє стійкий інтерес до вивчення взаємозв'язку між мовою та людиною, її розумовою та практичною діяльністю. З цим пов'язана поява низки наукових досліджень, присвячених мовній реалізації ставлення мовця до дійсності, зокрема й категорії модальності.

Перші здобутки у вивченні модальності належать логіці та філософії (В. І. Кірілов, М. Епштейн), і лише пізніше вона стає об'єктом лінгвістичних досліджень. У лінгвістиці модальність і різновиди модальних значень досліджували О. І. Беляєва, В. М. Бондаренко, Л. С. Єрмолаєва, О. В. Гулига та ін. Епістемічну модальність та специфіку її представлення у мові розглядали як на матеріалі різних мов, так і з точки зору різних підходів до вивчення мовних одиниць (Й. ван Аувера, Ф. де Хаан, К. Габріелатос, Дж. МакФарден, А. Н. Мнацканян, Б. В. Хричіков). Попри наявність ґрунтовних досліджень, спрямованих на вивчення епістемічної модальності та її експлікації мовними засобами, можна виокремити низку аспектів, що розкриті не були. Так, особливості маніфестації епістемічної модальності на матеріалі сучасного англомовного наукового дискурсу не були предметом окремого дослідження.

Актуальність нашої статті, таким чином, зумовлена необхідністю вивчення засобів вираження епістемічної модальної семантики у контексті сучасного англомовного наукового дискурсу.

Наукове видання

ВІСНИК

Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(філологічні науки)

№ 12 (271) червень 2013

Частина I

Відповідальна за випуск:

доц. Н. В. Федічева

Коректори: О. О. Ткачова,

Н. В. Резнік

Здано до склад. 26.03.2013 р. Підп. до друку 26.04.2013 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 00. Наклад 200 прим. Зам. № 00.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Державного закладу

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел./факс: (0642) 58-03-20

e-mail: alma-mater@list.ru

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.